

Martiněves – Pohořice

Současná podoba Martiněvse je výsledkem spojení dvou obcí - Martiněves
- Pohořice

Skutečnost, že obec – dnešní celek – nese název Martiněves, je dána hlavně tím, že právě v Martiněvsi se nachází areál bývalého panského dvora a také tím, že se z mluvy vytratil i oficiálně používaný dvouslovný název Martiněves – Pohořice, který byl nahrazen pouze jednoslovným názvem Martiněves. Fakt, že se z názvu obce vytratil název Pohořice je zvláštní, neboť historické i vědecké texty uvádějí, že Pohořice jsou staršího původu než Martiněves (dle způsobu výstavby domů, názvu obce, atd.). Také rozloha Pohořic je znatelně větší. Dodnes existuje i dvojí číslování domů, na němž je patrné, že Pohořice mají více než dvojnásobek čísel popisných, než Martiněves. Kromě číslování domů se v současné Martiněvsi zachovaly dvě návsi – Martiněveská i Pohořická. A konečně i obecní úřad se dnes nachází v Pohořicích.

Co se týká historie obou obcí, je již uvedeno, že Pohořice jsou staršího původu než Martiněves. O původu názvu existuje několik verzí. Jedna zní, že se Pohořice - dříve také Podhořice - nacházely jak z názvu plyne pod horou. Dle budyňského archiváře Antonína Jandy je onou horou myšleno návrší, na němž se nachází Martiněves. Další verze uvedená v knize Libochovice z roku 1937 uvádí, že název osady Pohořice znamená naopak osadu na vrchu.

V Pohořicích je dokládána i tvrz. K první dochované zmínce o Pohořicích se mi zatím nepodařilo nic zjistit.

Vzhledem ke své poloze souvisely Martiněves a Pohořice od pradávna s poddaností pospolu (společně s Charvatcemi). Pohořice nikdy neměly samostatné obecní zastupitelstvo, či jinou samosprávu.

Počty obyvatel a domů (čerpáno ze SOA Lovosice)

rok	obyvatelé	domy
1618-20	-----	30
1654	-----	19
1787	-----	74
1830	628	96
1890	754	131
1910	757	-----
1930	702	175
1939	715	-----

Martiněves je bezpečně písemně doložena v listině z r. **1226**, kterou král Přemysl Otakar I. potvrzuje doksanskému klášteru jeho statky, daruje mu další a uděluje mu různé svobody. Právě mezi statky, které jsou zde vyjmenovány, se nachází název naší obce – Martiněves. Název obce je odvozen od vlastního jména Martin (náčelník kmene Čechů).

V minulosti vlastnilo Martiněves, Pohořice a Charvatce velké množství majitelů. Nebylo pravidlem, že majitel vlastnil celou obec, mohl vlastnit pouze určitou část. Proto nebylo neobvyklé, že jedna obec měla i více majitelů současně.

Nejdéle vlastnili Martiněves Kinští. Za jejich éry se v Martiněvsi událo mnoho zajímavých a z hlediska historického významných událostí:

- za **Josefa Jana Maxmiliána Kinského** (od r. 1728), který měl při dvorech v Charvatcích a v Martiněvsi mnoho ovcí, byla jím ve dvoře v Martiněvsi zřízena továrna na spřádání vlny,
- za **Františka Oldřicha Kinského** (od r. 1765) byly naše obce připojeny k panství zlonickému,
- za kněžny **Vilemíny** (od r. 1836) rozené hraběnky Collorado-Mansfeldové (vdova po Rudolfovi knížeti Kinském), zřízen v Martiněvsi roku 1840 cukrovar,
- za knížete **Františka Kinského** (od r. 1885) byla založena roku 1886 továrna na výrobu kostní moučky.

Ani jedno z uvedených průmyslových zařízení dnes již neexistuje a v obci nám je v některých případech připomínají pouze budovy, nebo areály ve kterých se nacházely.

V Martiněvsi se nacházel i **pivovar**, ale není známo, kdy a kým byl založen. Známe pouze jeho přibližnou polohu. Do dnešních časů se dochovaly místní názvy – rybník Na pivovaře (Pivovar) a dnes již neexistující rybník Pod pivovarem. Asi nejvýznamnější památkou, která se dochovala z dob provozování pivovaru jsou krásné kamenné sklepy, nacházející se dnes na soukromém pozemku.

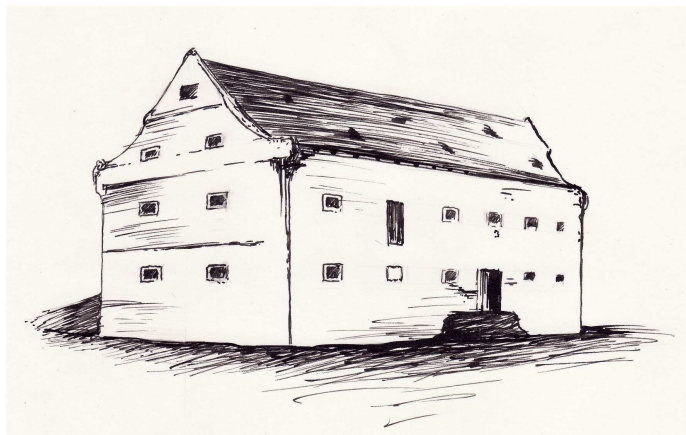
Obcí Martiněves (nadále budeme uvádět jako celek společně s Pohořicemi) procházela v minulosti významná komunikace – **formanská magistrála**. Magistrála vedla z Prahy přes Radešín, okolo Charvatec a přes Pohořice pokračovala dále do Drážďan, Lipska a Berlína.

Z epochy této komunikace se přímo v obci zachoval starý zájezdň hostinec čp. 37 (Pohořice). Kromě hostince jsou pozůstatkem magistrály kamenné milníky. První je severně od obce ve vzdálenosti cca 1,5 km. Je cca 4 m vysoký a na jeho vrcholu je dnes již „nečitelný“ znak – erb. Průřez dřívku sloupu má tvar osmihranu. Druhý milník je přímo u výše zmíněného zájezdň hostince. Z toho se dochovalo pouze cca 1,5 m vysoké torzo. Dále magistrálu lemovaly kapličky. Kaplička Sv. Jána

se nachází na úrovni křížení staré magistrály (dnes již polní cesty) a silnice vedoucí z Martiněvsi do Račiněvsi. Jedná se o zděnou kapličku se čtyřmi výklenky (v každé stěně jeden), krytou střešními taškami a opravenou r. 1992. Směrem do Radešínu je přibližně v jedné třetině délky cesty rozbořený kamenný sloup – tzv. Beranova kaplička.

Budeme-li pojednávat o **stavbách** v Martiněvsi, mějme na zřeteli, že je Martiněves původem zemědělská obec a tak zde nalezneme převážně stavby zemědělské.

Prvně panský dvůr, čp. 1. V areálu dvora stojí špýchar se znakem rodu Kinských a letopočtem 1722. K jeho západní stěně je přimknutá kovárna, nejméně stejně stará jako špýchar. Dále se ve dvoře nachází dříve obytná patrová budova.

Její historie je velice zajímavá. Původně zde byla tvrz, postupem času hospodářská budova cukrovaru, narodil se zde Otakar Hostinský, atd (viz dřívější článek o domu čp. 1). Všechny uvedené budovy nacházející se v bývalém dvoře jsou ve špatném technickém stavu.

Statek čp. 2. Vzhledem k tomu, že obytná patrová budova není již delší dobu udržována, zachovala se zde krásná klenutá okna. Pod opadanou omítkou je patrná klenba zarděných vjezdových vrat. Po citlivé rekonstrukci by byl statek ozdobou obce.

Statek čp. 4. V minulosti byl dominantou návsi, na které se nachází. Z rozlehlého areálu se do dnešních časů dochovala pouze obytná patrová budova, kde jsou dnes bytové jednotky a část chlévů. Na prostranství, kde se rozprostíral dvůr tohoto statku, se v současnosti nacházejí dva dvoupatrové bytové domy (čp. 3, 5).

Pod Martiněvsi jsou dva bývalé mlýny – horní a dolní. Horní mlýn pochází ze 16. století. Dolní mlýn byl vystavěn v 18. století. V současné době jsou oba mlýny obydleny.

V obci se nachází také pozdně barokní kaple z konce 18. století, opravená r. 1908.

Spolky v Martiněvsi:

- Sbor dobrovolných hasičů (1884)
- Dělnická tělovýchovná jednota (25. 9. 1920)
- Tělovýchovná jednota Sokol (15. 7. 1920)

V obci byla současně provozována veřejná obecní knihovna.

Jak je již uvedeno, nachází se v Martiněvsi **rybník**. V porovnání s minulostí se však jedná pouze o zlomek vodních ploch, které se v obci nacházely. Dle starých zápisů a map bylo v Martiněvsi pět menších rybníčků. Nepočítáme ovšem rybník, který zkrášloval okolí horního mlýna, kde je dodnes patrný jeho přibližný tvar. Tento rybník byl výrazně rozlehlejší než rybníky v obci.

Kromě jednoho rybníku se dnes pod obcí nachází rozlehlá požární nádrž z r. 1975 (rekonstruovaná r. 2004), která je pravidelně udržována.

Obchody, které byly v obci provozovány:

- řeznictví v Martiněvsi čp. 9 (při hostinci Rabuš); obchod v Martiněvsi čp. 12 (U Marešů); obchod v Pohořicích čp. 66 (Karel Fišer); pekařství v Pohořicích čp. 13, trafika v Pohořicích (dům dnes již nestojí, nacházel se na místě vedle dnešního obchodu pana Tydlitáta), obchod v Pohořicích čp. 98 (Jan Fišer).

Hostince:

- Panský hostinec v Martiněvsi čp. 1; Rabuš v Martiněvsi čp. 9; v Martiněvsi čp. 21 (U Halbichů, U Valoušků); v Pohořicích čp. 2 (U Polívků, U Rybářů); bývalý zájezdní hostinec v Pohořicích čp. 37 (Na Zadní); v Pohořicích čp. 104 (U Bílého koně).

Významný rodák

Dr. Otakar Hostinský (1847 – 1910) profesor estetiky a hudební vědec

Narodil se v Martiněvsi v panském domě, čp. 1, kde jeho otec řídil stavbu cukrovaru v Martiněvsi. Hostinský byl velice činný v tehdejšímu kulturním životě. Jeho hlavní náplní bylo studovat a propagovat dílo Bedřicha Smetany. Za toto jeho počínání byl Smetana Hostinskému velice vděčný. Dále se podílel na přípravách otevření Národního divadla, byl dlouholetým významným činitelem Umělecké besedy, působil na české univerzitě od jejího založení, atd.

Dne 20. 6. 1937 byl Dr. Hostinskému odhalen v Martiněvsi pomník. Jedná se o mramorový podstavec na jehož vrcholu je usazena busta. Původní bronzová busta však byla roku 2001 odcizena a nahrazena litinovou replikou. Busta je dílem akademického sochaře Josefa Šejnosta, podstavec vytvořil Jaroslav Saic z Budyně. Odhalení pomníku byl přítomen i prof. Zdeněk Nejedlý, který pronesl slavnostní řeč. Současně s odhalením pomníku, byla uvedena do provozu stezka Dr. Otakara Hostinského, směřující ze Mšeného lázní do Martiněvsi.

Kromě pomníku Otakara Hostinského je v Martiněvsi, na pohoříské návsi, pomník občanů Martiněvsi, Pohořic a Charvatec padlých v letech 1914 – 1918. Pomník je žulový, čtyřboký, kdy na třech stěnách jsou vtesána jména padlých. K odhalení pomníku došlo dne 7. 9. 1924.

Významným občanem byl také legionář **František Skalský**, který ve dnech 18. – 21. 9. 1937 vykonával čestnou stráž na Pražském hradě u katafalku zesnulého prezidenta T.G. Masaryka.

S o u č a s n o s t

V současné době se v Martiněvsi z výše uvedených spolků zachoval Sbor dobrovolných hasičů a svoji činnost obnovila i TJ Sokol (patří pod Župu Podřipskou v Roudnici nad Labem). Veřejná obecní knihovna je taktéž v provozu – sídlí v budově obecního úřadu.

V obci je jeden hostinec a velice dobře zásobený samoobslužný obchod. Dále v obci působí několik podnikatelských subjektů.

Na okrajích obce probíhá čilý stavební ruch. Ještě nejsou zcela dokončeny nové rodinné domy u západního okraje obce a již jsou vyměřeny nové stavební parcely u severovýchodního okraje Martiněvsi.

Dopravu pro občany zajišťuje pouze autobusová doprava. Železniční doprava byla v prosinci 2006 zrušena.

O předškolní děti se starají zaměstnanci zdejší zrekonstruované Mateřské školy.